

Single Resolution Mechanism in bank's sector

Ol'ga Kadlečíková¹

¹University of Economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: olga.kadlecikova@euba.sk

Abstract: *The main purpose of the Single Resolution Mechanism is to ensure the efficient resolution of failing banks with minimal costs for taxpayers and to the real economy. When the entirety of the Single Resolution Mechanism rules enter into force, they will apply to banks in the euro area member states and in those EU countries which choose to join the banking union. A key element of Europe's banking union, the Single Resolution Mechanism consists of an EU-level resolution authority - the Single Resolution Board and a common resolution fund, financed by the banking sector.*

Keywords: *Europe's banking union, Single Resolution Mechanism, Single Resolution Board, common resolution fund*

JEL codes: G21

1 Úvod

Vytvorenie jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií v bankovom sektore je druhým pilierom vytváraného mechanizmu bankovej únie v eurozóne. Projekt bankovej únie vznikol ako reakcia na finančnú krízu a od 29. júna 2012, keď na summite Európskej rady európski lídri požiadali Európsku komisiu o návrh jednotného mechanizmu bankového dohľadu, sa pracuje na jej vytvorení. Cieľom bankovej únie je dosiahnuť, aby bankovníctvo v Európe bolo transparentnejšie, jednotné a bezpečnejšie. Tieto ciele sa majú dosiahnuť prostredníctvom konzistentného uplatňovania spoločných pravidiel a právnych noriem týkajúcich sa dohľadu nad bankami, ich ozdravenia a riešenia ich krízových situácií.

Banková únia pozostáva z troch základných pilierov. Prvým pilierom je jednotný mechanizmus bankového dohľadu, druhým pilierom je jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií a tretím pilierom je spoločný systém ochrany vkladov.

Jednotný mechanizmus bankového dohľadu začal fungovať 4. novembra 2014, keď sa jeho súčasťou stala aj Národná banka Slovenska ako vnútroštátny orgán dohľadu v Slovenskej republike. Jednotný mechanizmus dohľadu je nový systém bankového dohľadu v Európe. Zahŕňa Európsku centrálnu banku (ďalej len ECB) a vnútroštátne orgány dohľadu zúčastnených krajín. ECB vykonáva priamy dohľad nad 129 významnými bankami zúčastnených krajín, ktoré držia takmer 82 % všetkých bankových aktív v eurozóne. Každý významnej banke je pridelený osobitný spoločný dohľadací tím zložený zo zamestnancov ECB a vnútroštátnych orgánov dohľadu. Dohľad nad bankami, ktoré nie sú považované za významné, aj naďalej vykonávajú vnútroštátne orgány dohľadu v úzkej spolupráci s ECB.

Jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií sa začal realizovať v roku 2014, keď na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o jednotnom mechanizme riešenia krízových situácií, ktoré nadobudlo účinnosť 19. augusta 2014 boli 19. decembra 2014 vymenovaní členovia Jednotnej rady riešenia krízových situácií. Samotná rada pre riešenie krízových situácií začala fungovať 1. januára 2016.

2 Metodológia a informačné zdroje

Pri spracovaní príspevku bola použitá najmä metóda analýzy dostupných informačných zdrojov, ktoré sa týkajú zriadenia a realizácie jednotného mechanizmu riešenia krízových

situácií v európskom bankovom sektore. Základnými použitými informačnými zdrojmi boli najmä príslušná nadnárodná legislatíva – smernice a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady ako aj národné právne normy – zákony Slovenskej republiky. V neposlednom rade boli použité aj odborné články uverejnené v odbornom bankovom časopise Biatec, ktorý vydáva Národná banka Slovenska ako aj webové stránky príslušných inštitúcií – Európskej centrálnej banky, Európskej komisie, Rady Európskej únie a Národnej banky Slovenska a Rady pre riešenie krízových situácií.

3 Výsledky a diskusia

Právnym rámcom pre vytvorenie druhého piliera bankovej únie, jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií, sú:

- smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa mení smernica Rady 82/891/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EÚ, 2012/30/EÚ a 2013/36/EÚ a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010 a (EÚ) č. 648/2012 (tzv. smernica BRRD – Bank Recovery and Resolution Directive) a
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 806/2014 z 15. júla 2014, ktorým sa stanovujú jednotné pravidlá a jednotný postup riešenia krízových situácií úverových inštitúcií a určitých investičných spoločností v rámci jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1093/2010.

Cieľom mechanizmu je v prípade krízových situácií zabezpečiť riešenia zlyhávajúcich bánk s minimálnymi nákladmi pre daňových poplatníkov či reálnu ekonomiku. Prioritným cieľom je ale vyhnúť sa týmto krízam včasnými a účinnými riešeniami problémov, ale aj posilniť odolnosť finančného systému ako takého.

Jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií nadobudol funkčnosť 1. januára 2016. Tvorí ho Jednotná rada pre riešenie krízových situácií a spoločný rezolučný fond na riešenie krízových situácií, ktorý je financovaný bankovým sektorom.

Jednotná rada pre riešenie krízových situácií je výkonným orgánom, ktorý jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií riadi. Tvoria ju zástupcovia Európskej centrálnej banky, Európskej komisie a zástupcovia príslušných vnútroštátnych rezolučných orgánov. Členovia jednotnej rady boli do svojich funkcií vymenovaní 19. decembra 2014. V kompetencii Jednotnej rady pre riešenie krízových situácií je:

- rozhodovať o programoch riešenia krízových situácií v prípade zlyhávajúcich bánk,
- priamo zodpovedať za fázy plánovania a riešenia krízových situácií významných bánk bankovej únie, nad ktorými vykonáva dohľad priamo Európska centrálna banka,
- zodpovedať za všetky prípady riešenia krízových situácií bez ohľadu na veľkosť banky, ak si riešenie krízovej situácie vyžaduje využitie jednotného fondu na riešenie krízových situácií,
- niesť konečnú zodpovednosť za všetky banky v bankovej únii, a preto sa môže kedykoľvek rozhodnúť uplatniť svoje právomoci vo vzťahu ku ktorejkoľvek banke

Jednotný fond na riešenie krízových situácií je fondom zriadeným na nadnárodnej úrovni. Bude sa používať na riešenie situácií zlyhávajúcich bánk potom, čo sa vyčerpajú iné možnosti, napríklad nástroj záchranu pomocou vnútorných zdrojov (tzv. bail-in). Financovaný je z príspevkov bankového sektora. Jednotný rezolučný fond sa bude tvoriť počas obdobia ôsmich rokov (2016-2023) až pokiaľ sa v ňom nenaakumulujú prostriedky aspoň minimálne vo výške 1 % z krytých vkladov zo všetkých bánk v členských štátoch, ktoré sa na bankovej únii zúčastňujú. Podľa predstaviteľov EÚ by to mohlo byť približne 55 miliárd eur. K 30. júnu 2016 vyzbierala Jednotná rada pre riešenie krízových situácií na príspevkoch do jednotného rezolučného fondu 6,4 miliardy eur. Výška príspevku sa

určuje osobitne pre každú banku v závislosti od sumy jej zdrojov krytia (okrem vlastných zdrojov a krytých vkladov). Táto pevne stanovená časť príspevku sa úmerne upravuje o rizikový profil každej banky. Na začiatku budú fond tvoriť „národné zložky“. Tie sa v priebehu 8-ročnej prechodnej fázy postupne zlučia. Táto „mutualizácia“ používania zaplatených príspevkov do fondu sa začne na úrovni 40 % v prvom roku a 20 % v druhom roku, a potom sa bude nepretržite zvyšovať o rovnaké hodnoty počas zvyšných 6 rokov, až kým národné zložky neprestanú existovať.

Mechanizmus fungovania jednotného fondu riešenia krízových situácií pozostáva z týchto krokov:

1. Európska centrálna banka, ktorá je orgánom dohľadu, oznámi jednotnej rade pre riešenie krízových situácií, že banka zlyháva alebo pravdepodobne zlyhá.
2. Na výkonnom zasadnutí sa rozhodne, či je možné riešenie v rámci súkromného sektora a či je riešenie krízovej situácie nevyhnutné vo verejnom záujme.
3. Ak podmienky riešenia krízovej situácie nie sú splnené, banka sa zlikviduje v súlade s vnútroštátnym právom.
4. Ak sú podmienky riešenia krízovej situácie splnené, Jednotná rada pre riešenie krízových situácií prijme program riešenia krízovej situácie. V programe sa určia nástroje na riešenie krízovej situácie a použitie jednotného fondu na riešenie krízových situácií. Jednotná rada zasiela program riešenia krízových situácií Európskej komisii ihneď po jeho schválení.
5. Program nadobudne účinnosť do 24 hodín po schválení jednotnou radou. Počas tejto lehoty môže Európska komisia program buď prijať, alebo:
 - vzniesť námietky proti tým aspektom programu riešenia krízovej situácie schváleného jednotnou radou, ktoré sú na voľné uváženie,
 - navrhnúť Rade, aby vzniesla námietky proti programu na základe toho, že riešenie krízovej situácie nie je nevyhnutné vo verejnom záujme. V takom prípade sa Rada uznáša jednoduchou väčšinou;
 - navrhnúť Rade, aby schválila podstatnú zmenu výšky prostriedkov fondu stanovenú v programe riešenia krízových situácií alebo aby proti nemu vzniesla námietku (zmena vo výške 5 % alebo viac navrhovaná jednotnou radou týkajúca sa výšky prostriedkov fondu sa považuje za podstatnú).

Ak Európska komisia rozhodne o tom, že navrhne Rade vzniesť námietku, musí to navrhnúť do 12 hodín od schválenia programu riešenia krízovej situácie jednotnou radou, čo Rade umožní prijať rozhodnutie v nasledujúcich 12 hodinách. Ak Rada vzniesla námietku proti tomu, aby sa v súvislosti s príslušnou inštitúciou uplatnilo riešenie krízovej situácie, táto inštitúcia sa zlikviduje v súlade s platným vnútroštátnym právom.

6. Jednotná rada potom zabezpečí, aby príslušné vnútroštátne orgány prijali potrebné opatrenia na riešenie krízovej situácie.

Za plánovanie a prijímanie plánov riešenia krízových situácií vo vzťahu k tým bankám, za ktoré nezodpovedá priamo Jednotná rada pre riešenie krízových situácií zodpovedajú vnútroštátne orgány pre riešenie krízových situácií zúčastnených členských štátov. Okrem toho vykonávajú všetky rozhodnutia, ktoré sú im určené v súlade s pokynmi Jednotnej rady pre riešenie krízových situácií. Ak vnútroštátny orgán pre riešenie krízových situácií nespĺní rozhodnutie Jednotnej rady pre riešenie krízových situácií, má jednotná rada právomoc vydať výkonné príkazy priamo banke v ťažkostiach.

V Slovenskej republike sa ako vnútroštátny orgán pre riešenie krízových situácií vytvorila k 1. januáru 2015 Rada pre riešenie krízových situácií, ktorá vznikla na základe zákona č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Prijatím tohto zákona bola do zákonodarstva Slovenskej republiky transponovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014,

ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností.

Rada pre riešenie krízových situácií bola založená ako samostatná právnická osoba v oblasti verejnej správy. Odborné a organizačné zabezpečovanie výkonu jej pôsobnosti a právomocí zabezpečila Národná banka Slovenska na útvare dohľadu nad finančným trhom, prostredníctvom novovytvoreného oddelenia riešenia krízových situácií.

Rada je súčasťou jednotného rezolučného mechanizmu, ktorý tvoria:

- Jednotná rada pre riešenie krízových situácií so sídlom v Bruseli,
- vnútroštátne rezolučné orgány pre riešenie krízových situácií jednotlivých krajín eurozóny,
- národné rezolučné orgány pre riešenie krízových situácií ostatných krajín EÚ, ktoré sa dobrovoľne rozhodli zapojiť do jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií.

Hlavným cieľom Rady pre riešenie krízových situácií je predchádzať krízovým situáciám vybraných inštitúcií a skupín vo finančnom sektore a v prípade ich vzniku efektívne riešiť krízovú situáciu so zreteľom na zachovanie finančnej stability a zabezpečenie ochrany majetku klientov danej inštitúcie a skupiny. Za tým účelom Rada pre riešenie krízových situácií:

- pripravuje rezolučné plány vybraných inštitúcií so sídlom v Slovenskej republike a podieľa sa na príprave skupinových rezolučných plánov, ktorých dcérska spoločnosť má sídlo v Slovenskej republike,
- pripomienkuje ozdravné plány vypracované vybranými inštitúciami a skupinami,
- vykonáva hodnotenie riešiteľnosti krízovej situácie vybraných inštitúcií,
- stanovuje výšku minimálnych požiadaviek na vlastné zdroje a oprávnené záväzky vybraných inštitúcií so sídlom v Slovenskej republike,
- stanovuje výšku príspevkov vybraných inštitúcií so sídlom v Slovenskej republike do národného rezolučného fondu,
- vydáva rozhodnutia podľa osobitných predpisov vo vzťahu k vybraným inštitúciám so sídlom na území v SR,
- vykonáva ďalšie činnosti vyplývajúce z jej účasti v Jednotnom rezolučnom mechanizme.

Rada pre riešenie krízových situácií má desať členov. Tvoria ju:

- štyria vedúci zamestnanci Národnej banky Slovenska,
- štyria vedúci zamestnanci Ministerstva financií Slovenskej republiky,
- riaditeľ Agentúry pre riadenie dlhu a likvidity,
- riaditeľ Štátnej pokladnice.

Predsedom rady je štátny tajomník Ministerstva financií Slovenskej republiky.

Národný rezolučný fond riešenia krízových situácií bol v podmienkach Slovenskej republiky zriadený v roku 2015. Peňažné prostriedky národného fondu sú uložené na osobitnom účte v NBS a netvoria súčasť prostriedkov štátneho rozpočtu. Správu týchto prostriedkov zabezpečuje Fond ochrany vkladov. Peňažné prostriedky národného rezolučného fondu sa evidujú oddelene od iných prostriedkov a majetku Fondu ochrany vkladov. Rezolučný fond tvoria príspevky úverových inštitúcií a vybraných obchodníkov s cennými papiermi, ktorí musia mať minimálne základné imanie 730 000 €.

Hlavnou úlohou národného rezolučného fondu pre riešenie krízových situácií je financovanie nákladov, ktoré vznikli pri uplatňovaní nástrojov riešenia krízových situácií. Za týmto účelom rezolučný fond predovšetkým:

- zabezpečuje aktíva alebo záväzky vybranej inštitúcie, ktorá je v procese rezolúcie, jej dcérskych spoločností, preklenovacej inštitúcie alebo správcu aktív;
- poskytuje úver vybranej inštitúcií, jej dcérskym spoločnostiam, preklenovacej inštitúcii alebo správcovi aktív;
- realizuje nákup aktív inštitúcie, ktorá je v procese rezolúcie;
- poskytuje finančné prostriedky preklenovacej inštitúcii alebo správcovi aktív;
- zrealizuje vyplatenie náhrady akcionárom alebo veriteľom za situácie, keď znášajú riešením krízovej situácie väčšiu stratu ako stratu, ktorú by znášali v rámci uspokojovania pohľadávok v konkurznom konaní;
- poskytuje finančné prostriedky vybranej inštitúcii namiesto odpísania dlhu alebo konverzie záväzkov určitých veriteľov, ak sa uplatňuje opatrenie kapitalizácie a Rada sa rozhodne určitých veriteľov z nástroja kapitalizácie vylúčiť.

Finančné prostriedky v rezolučnom fonde sa zároveň môžu použiť na dobrovoľné požičiavanie iným rezolučným fondom v členských štátoch EÚ alebo na splátky úverov a nákladov, ktoré sú spojené s úvermi prijatými národným fondom od rezolučných fondov iných členských štátov EÚ.

4 Závery

Transponovaním smernice BRRD (smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností) bol zákonom č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov do právneho poriadku Slovenskej republiky zasadený úplne nový orgán – Rada pre riešenie krízových situácií. Primárnou úlohou tohto orgánu je podieľať sa na prevencii vzniku krízových situácií vybraných inštitúcií, ktorými sú banka alebo obchodník s cennými papiermi so základným imaním minimálne 730 000 eur, finančne holdingové spoločnosti, zmiešane finančne holdingové spoločnosti, finančne holdingové spoločnosti so zmiešanou činnosťou a finančne inštitúcie, ktoré sú dcérskymi spoločnosťami úverovej inštitúcie alebo obchodníka s cennými papiermi.

V prípade vzniku krízových situácií disponuje Rada pre riešenie krízových situácií významnými právomocami aj s možnosťou zásahu do vlastníckych práv akcionárov a veriteľov. Jedným z nástrojov na záchranu banky je tzv. bail-in, t.j. záchrana pomocou vnútorných zdrojov banky. Bail-in predstavuje jeden z nástrojov riešenia krízovej situácie, ktorý umožňuje rekapitalizovať inštitúciu na pokraji bankrotu bez použitia peňazí daňovníkov. Namiesto štátnej pomoci sa po použití akcií vlastníkov inštitúcie, nepoistení veritelia a držiteľia dlhopisov rozhodnú niesť zvyšné náklady tak, že ich pohľadávky sa zmažú alebo budú konvertované na základné imanie (t.j. stanú sa majiteľmi danej inštitúcie). Vďaka tomuto procesu je možné zachrániť inštitúciu pred jej likvidáciou a zachrániť majetok klientov a operácie danej inštitúcie. Výsledkom opatrenia kapitalizácie (bail-in) je zachovanie pôvodnej inštitúcie, ale s inou vlastníckou štruktúrou a menšou bilančnou sumou v dôsledku odpisu strát. Určité druhy záväzkov budú trvalo vylúčené z bail-in. Rezolučný fond bude možné použiť až potom, keď sa v rámci bail-in pokryje aspoň 8 % strát banky z celkových záväzkov vrátane vlastných zdrojov. Vklady fyzických osôb, malých a stredných podnikov budú pokryté v poradí až po záväzkoch voči bežným nezabezpečeným veriteľom bez pravá prednosti a vkladov veľkých podnikov. Vklady chránené Fondom ochrany vkladov (t. j. vklady nižšie ako 100 000 €) budú predmetom bail-in až naposledy a namiesto vkladateľov bude priamu stratu znášať Fond ochrany vkladov. Retailové vklady teda budú pri použití tohto nástroja chránené v každom prípade.

Národný rezolučný fond riešenia krízových situácií bude slúžiť na poskytnutie dočasnej podpory banke, ktorá je v krízovej situácii, a to vo forme pôžičky, záruk, nákupu aktív alebo poskytnutia kapitálu pre preklenovaciu banku.

Použitá literatúra

Čillíková, J., Pénzeš, P. (2012) Banková únia a jednotný mechanizmus dohľadu. *Biatec*, vol.8, pp. 8-10.

Dvořáček, V., Čillíková, J., Pénzeš, P. (2013) Druhý pilier bankovej únie a jeho výzvy. *Biatec*, vol.7, pp. 2-4.

Dvořáček, V., Čillíková, J., Pénzeš, P. (2014) Aktuálny vývoj v rámci druhého piliera bankovej únie. *Biatec*, vol.3, pp. 20-24.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 806/2014 z 15. júla 2014, ktorým sa stanovujú jednotné pravidlá a jednotný postup riešenia krízových situácií úverových inštitúcií a určitých investičných spoločností v rámci jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1093/2010. (Ú. v. EÚ L 225, 30. 7. 2014)

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa mení smernica Rady 82/891/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EÚ, 2012/30/EÚ a 2013/36/EÚ a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010 a (EÚ) č. 648/2012 (Ú. v. EÚ L 173, 12. 6. 2014)

Satinová, P., Slezáková, Z. (2014) Národný rezolučný orgán a jeho právomoci. *Biatec*, vol.10, pp. 11-13.

Zákon č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.